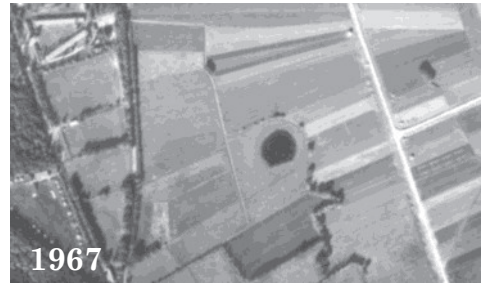

't Pietersveentie, een pingoruïne

't *Pietersveentie*, een meertje gelegen aan de noordwestkant van Vledder aan de rand van de Es, tussen de Langewandenweg en de Jaren. Het meertje is destijds vernoemd naar de vroegere eigenaar van het perceel, de heer Pieter Lugtmeier. Helaas leidt er geen openbaar pad naar toe, waardoor voor veel inwoners van het dorp het meertje onbekend is. Toch is het meer dan de moeite waard deze bijzondere plek eens te bezoeken. Het meertje heeft in de huidige vorm een diameter van ongeveer honderd meter. Voor de uitvoering van de Ruilverkaveling in de jaren zestig van de vorige eeuw grensde de noordkant van het Pietersveentie aan de akkers van de Es. De zuidkant sloot aan op de huiskavels van de nabijgelegen boerderijen waardoor er een redelijke toegankelijkheid over deze weilanden naar het vennetje was. Het had in vroegere tijden een ovale vorm.

Helaas werd in de jaren zestig niet zoveel waarde gehecht aan het behoud van natuurschoon. In het kader van ingrijpende perceelverkavelingen is het Pietersveentie toen gedempt met allerlei boomstronken, niet bruikbare grond e.d. De oppervlakte is daardoor met ca een derde gedeelte verkleind.

Thans is het Pietersveentie nagenoeg geheel omsloten door akkers waarop veelal mais wordt verbouwd, waardoor het veel lastiger is geworden om bij het meertje te komen.

Gevaarlijk

In mijn jeugd waarschuwden mijn ouders voor de gevaren van deze enigszins mystieke ven. De boorden zouden door het aanwezige veen gevaar opleveren waardoor je er gemakkelijk in zou kunnen wegzakken en – wat nog veel erger was – er vast in zou komen te zitten. Zwemmen was helemaal taboe omdat het er erg diep zou zijn. Extra gevaar was er voor kramp, die kon ontstaan door zeer koude plekken als gevolg van

onderwaterbronnen. Overigens 's winters kon je er heerlijk schaatsen. Ons redactielid Tiemen Stuiver kon zich als deelnemer een schaatswedstrijd herinneren aan het begin van de jaren vijftig, die door meester Blomsma voor alle leerlingen van de lagere school was georganiseerd. Een groot schaatsfestijn, er moesten rondjes worden gereden, met na afloop heerlijke warme chocolademelk en mooie prijzen. Jongens van de hogere klassen moesten de meeste rondjes rijden. Voor de kleintjes, die nog niet konden schaatsen, was iets anders bedacht.

De vorm, de diepte, het grondwater, veenvorming, alles wijst er hier op dat we te maken hebben met een pingoruïne.

De gemeente Westerveld heeft al lange tijd plannen de uitbreiding van Vledder de eerstkomende jaren om en nabij het meertje te laten plaats vinden. Naar ik aanneem zal het Pietersveentie met alle zorg opgenomen worden in het op te stellen bebouwingsplan. Het zou meer dan zonde zijn dit pareltje niet te respecteren¹. In Vledder is naar mijn mening de laatste decennia toch al te veel verloren gegaan als gevolg van gebrek aan historisch besef bij de verantwoordelijke bestuurders.

Mevrouw Tiny Bethlehem-van der Schoot, een van de nazaten van de vroegere eigenaar, kon nog het volgende over het meertje vertellen.

“In en na de Tweede Wereldoorlog was het niet meer mogelijk om over steenkool te beschikken. Ook de leverantie van turf uit de grote verveningsgebieden kwam grotendeels stil te liggen. Vervoer door vrachtauto's was nauwelijks meer voorhanden. Het nog aanwezige veen om en nabij de dorpen werd aangesproken, zo ook in Vledder.

Het Pietersveentie kon de turf leveren. Mijn opa, Pieter Lugtmeier, heeft destijds voor eigen gewin de exploitatie ter hand genomen. Om de turf te kunnen afgraven moest het waterpeil verlaagd worden. Hiertoe werd een eenvoudige watermolen – de tjasker – ingezet. Het water werd geloosd op een nabij gelegen sloot. Deze is nog in het veld terug te vinden.” De tjasker is een windmolen die werkt volgens het schroefprincipe van Archimedes. De opvoeren en de wieken vormen een geheel. De opvoerhoogte is beperkt. Het molentje moet met de hand op de wind worden gezet. Van het molentje is helaas niets meer terug te vinden.

Pingoruïne

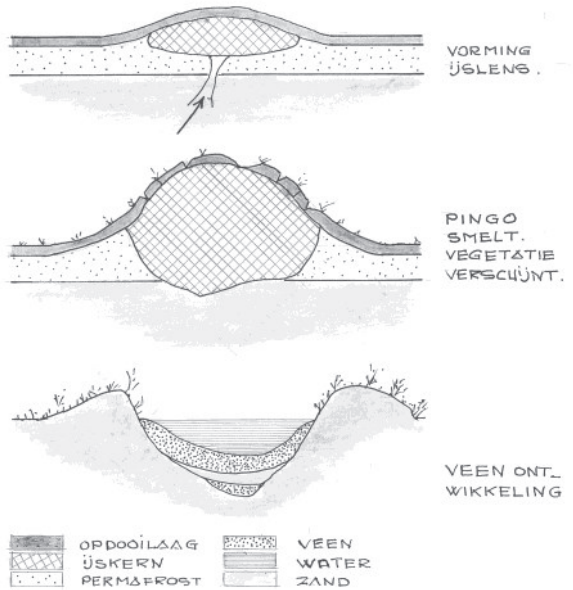
De afgelopen jaren heeft de stichting *Landschapsbeheer Drenthe* veel onderzoek gedaan naar de vele kleine meertjes in de provincie. Uit dit onderzoek is naar voren gekomen dat vele van deze meertjes behoren tot de zgn. pingoruïnes. Er zijn zo'n 2500 geteld. Ook het Pietersveentie is er een van.

Hoe is zo'n pingoruïne ontstaan? Voor het antwoord baseer ik mij grotendeels op een publicatie van Anja Verbers, medewerkster bij genoemde stichting.

Een pingoruïne is een restant van een pingo, een ijslens die zich ongeveer 14.000 jaar geleden vormde aan het oppervlak van de aarde. We bevonden ons toen in een toendraklimaat, kort na de laatste ijstijd, het Weichselien.

“Grasvlakten strekten zich uit voor zover het oog reikt. Hye-na's doen hier grondig hun werk. Een oude mammoet heeft de slag verloren en de grote aaseters kluiven hem tot het laatste bot kaal. Een wolharige neushoorn valt waar te nemen bij enig wilgstruweel, verderop graast een kudde steppenwisenten. De zomerdag is verrassend warm. Afgezien van een dunne bovenlaag is de bodem nog geheel bevroren. Diep en onberoerd grondwater wist zich door de grotendeels bevroren bodem heen te breken. Zodra dit water aan de oppervlakte kwam bevroor het weer grotendeels. Dit proces zorgde voor heuvels van zo'n 40 tot 50 meter hoog met een doorsnede van 75 tot 200 meter. Na de ijstijd smolt al het ijs en de bevroren grond ontdooidde. Wat overbleef was een laagte gevuld met water. In een aantal gevallen vormde zich als het ware een dijkje om het gevormde meertje waarop bomen en struikgewas zich konden ontwikkelen. Een pingoruïne in optima forma,” zo vertelt Anja Verbers.

Pingoruïnes kunnen behoorlijk diep zijn. Soms wel tot 20 meter. Dit in tegenstelling tot de vele vennetjes die in Drenthe te vinden zijn waarin je vaak gemakkelijk kunt staan. Door de begroeiing in en om de pingoruïne ontstond er veen. Toen de grote veengebieden uitgeput begonnen te raken werd ook in een aantal gevallen het veen in de pingoruïnes aangesproken.

De vorming van een pingo. Tekening: Klaas van Dijk

Klaas van Dijk

¹ Door een recente uitspraak van de Raad van State is het bestemmingsplan Vledder-Noord onherroepelijk geworden. Het Pietersveentje ligt buiten het bestemmingsgebied.